

BANCA
NAȚIONALĂ
A ROMÂNIEI

Sondaj privind creditarea
companiilor nefinanciare
și a populației

August 2016

Sondaj* privind creditarea companiilor nefinanciare și a populației

Trimestrul II 2016
August 2016

* A se vedea Anexa și notele metodologice pentru aspecte legate de caracteristicile și terminologia folosite în sondaj (<http://www.bnro.ro/Anexe-6352.aspx>).

NOTĂ

Toate drepturile rezervate.
Reproducerea informațiilor în scopuri educative și necomerciale
este permisă numai cu indicarea sursei.

Banca Națională a României
Str. Lipscani nr. 25, cod 030031, București
tel.: 021/312.43.75; fax: 021/314.97.52.

ISSN 2458-0538

Cuprins

Sinteză	5
1. Creditarea companiilor nefinanciare	7
1.1. Standardele de creditare	7
1.2. Termenii creditării	8
1.3. Cererea de credite	9
1.4. Evoluții ale riscului de credit asociat creditării companiilor nefinanciare	9
2. Creditarea populației	11
2.1. Standardele de creditare	11
2.2. Aspecte specifice creditării ipotecare (achiziția de locuințe și terenuri)	12
2.3. Aspecte specifice creditului de consum	15
Anexă	17

Sinteză

Instituțiile de credit au înăsprit standardele de creditare în T2/2016 atât pentru împrumuturile destinate achiziției de locuințe și terenuri (credite ipotecare), cât și pentru creditele de consum acordate populației. În privința împrumuturilor aferente companiilor nefinanciare, condițiile de creditare au fost păstrate la un nivel similar evoluțiilor din perioadele anterioare. În următoarele trei luni, instituțiile de credit prognozează o înăsprire marginală a standardelor de creditare pentru împrumuturile ipotecare destinate populației și menținerea constantă a acestora în cazul creditelor de consum. Totodată, băncile anticipează o menținere neschimbată a standardelor de creditare și la nivelul companiilor nefinanciare în T3/2016.

Tabel 1. Sinteza opiniilor băncilor referitoare la evoluția ofertei și a cererii de credite

Segment creditare		Ofertă		Cerere	
		T2/2016	T3/2016 (așteptări)	T2/2016	T3/2016 (așteptări)
Populație	Credite pentru achiziția de locuințe și terenuri	↓	↔	↓	↓
	Credite pentru consum	↓	→	↑	↓
Companii, total		→	→	→	↑

Notă: Pentru oferta de creditare, săgeata în sus/jos/orizontal indică o relaxare/înăsprire/menținere constantă a standardelor de creditare. Pentru cererea de credite, săgeata în sus/jos/orizontal indică avansul/contractia/menținerea constantă a cererii, conform opiniei băncilor (referitoare la ultimele trei luni, respectiv așteptările privind următoarele trei luni). Culoarea albastră indică modificări de amploare marginală, iar culoarea roșie de amplitudine moderată sau mare.

În T2/2016, cererea de credite a consemnat evoluții mixte. Astfel, aceasta s-a majorat în cazul împrumuturilor de consum acordate populației, în timp ce în cazul creditelor destinate achiziției de locuințe și terenuri s-a redus semnificativ. Pe de altă parte, cererea pentru credite destinate companiilor nefinanciare a rămas constantă. În trimestrul următor, băncile preconizează scăderi ale cererii în cazul creditelor ipotecare și al împrumuturilor de consum destinate populației, însă pe segmentul companiilor estimează o creștere a acesteia.

A. SECTORUL COMPANIILOR NEFINANCIARE

- **Standardele de creditare** au fost păstrate relativ nemodificate în T2/2016, indiferent de scadența finanțării sau dimensiunea firmei. Pentru T3/2016, instituțiile de credit anticipează că standardele de creditare vor fi menținute constante.
- **Termenii creditării** nu au înregistrat schimbări față de trimestrul precedent.

- **Cererea de credite** s-a menținut neschimbată. Rata creditelor solicitate de către companiile nefinanciare și respinse de către instituțiile de credit a fost marginal mai redusă comparativ cu perioada anterioară.
- **Riscurile asociate companiilor** s-au menținut constante în T2/2016 în majoritatea domeniilor de activitate, cu excepția sectoarelor energie și agricultură, unde au crescut moderat în opinia băncilor. Raportat la dimensiunea întreprinderilor, riscul de credit nu s-a modificat.

B. SECTORUL POPULAȚIEI

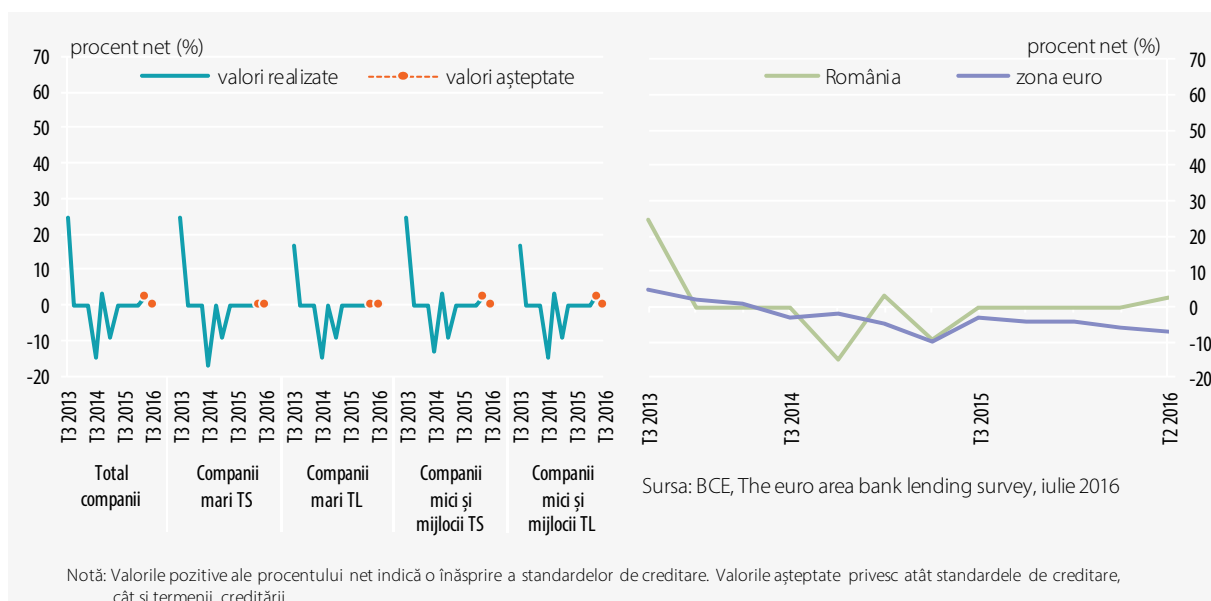
- **Standardele de creditare** au consemnat în T2/2016 o înăsprire semnificativă în cazul creditelor ipotecare și moderată în cazul creditelor de consum. Pentru următoarele trei luni, instituțiile de credit preconizează o continuare a tendinței de înăsprire a standardelor aferente împrumuturilor pentru achiziția de locuințe și terenuri, însă cu o intensitate mai redusă, iar în cazul creditelor pentru consum, acestea estimează menținerea constantă a condițiilor de creditare.
- **Termenii creditării** pentru achiziția de locuințe și terenuri au cunoscut modificări în sensul înăsprii condițiilor privind ponderea maximă a creditului în valoarea garanției ipotecare (LTV) și a celor privind scadența maximă, în timp ce costurile creditării altele decât dobânzile au fost relaxate marginal. În privința creditelor de consum, termenii creditării au fost păstrați în majoritatea cazurilor constanți.
- **Cererea de credite** s-a diminuat pentru creditele ipotecare și s-a majorat semnificativ pe segmentul împrumuturilor destinate consumului în T2/2016. În trimestrul următor, instituțiile de credit estimează diminuarea cererii atât pentru creditele ipotecare, cât și pentru cele de consum.

1. Creditarea companiilor nefinanciare

1.1. STANDARDELE DE CREDITARE

Băncile autohtone au păstrat la un nivel relativ constant standardele de creditare în cazul companiilor nefinanciare în T2/2016. Această evoluție a fost înregistrată indiferent de scadența finanțării solicitate sau de dimensiunea firmelor.

Grafic 1.1. Modificări ale standardelor de creditare

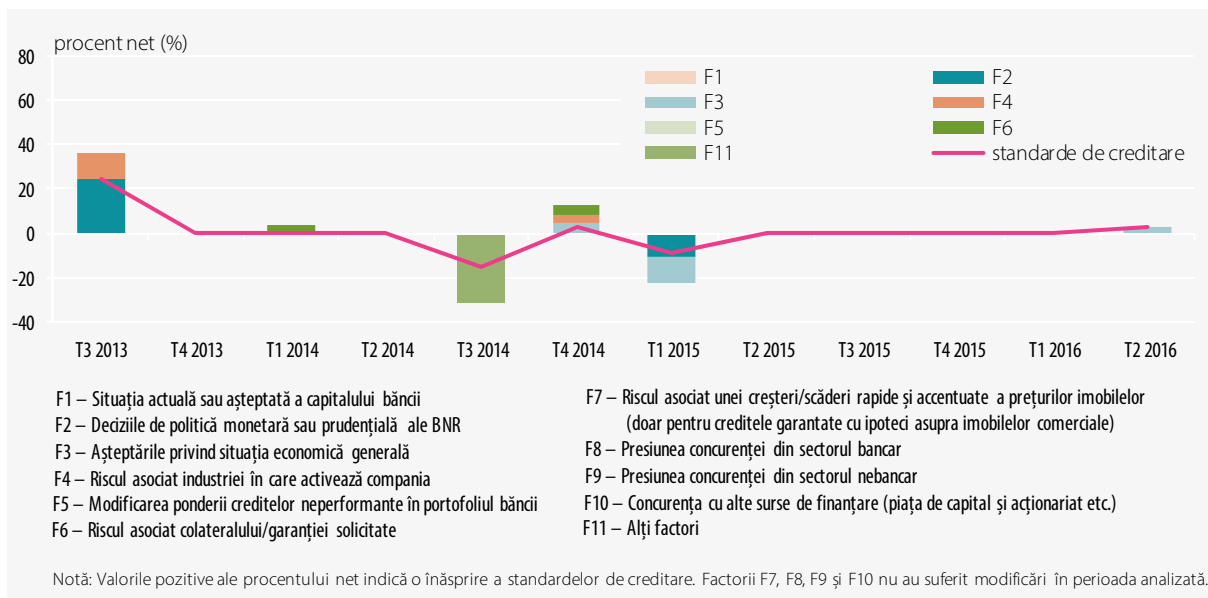


Pentru următoarele trei luni (T3/2016), instituțiile de credit estimează că vor menține constante standardele de creditare în cazul firmelor (Grafic 1.1).

Factorii care contribuie la modificarea standardelor de creditare nu au înregistrat modificări semnificative în T2/2016 (Grafic 1.2).

În zona euro, relaxarea standardelor de creditare aferente împrumuturilor acordate companiilor nefinanciare a continuat pentru al nouălea trimestru consecutiv în T2/2016 (procent net de -7 la sută, față de -6 la sută în trimestrul anterior). Influența majoră asupra acestei evoluții a avut-o concurența dintre instituțiile de credit. Percepția de risc a băncilor din zona euro față de sectorul companiilor nefinanciare a contribuit marginal la relaxarea standardelor, în timp ce costul de finanțare al instituțiilor de credit și constrângerile bilanțiere ale acestora au avut o influență neutră. Similar trimestrului anterior, s-a înregistrat o relaxare mai accentuată a standardelor de creditare în cazul companiilor mari față de cea consemnată la nivelul întreprinderilor mici și mijlocii. Pentru trimestrul viitor (T3/2016), instituțiile de credit din zona euro anticipează menținerea standardelor de creditare, în linii mari, la niveluri similare T2/2016.

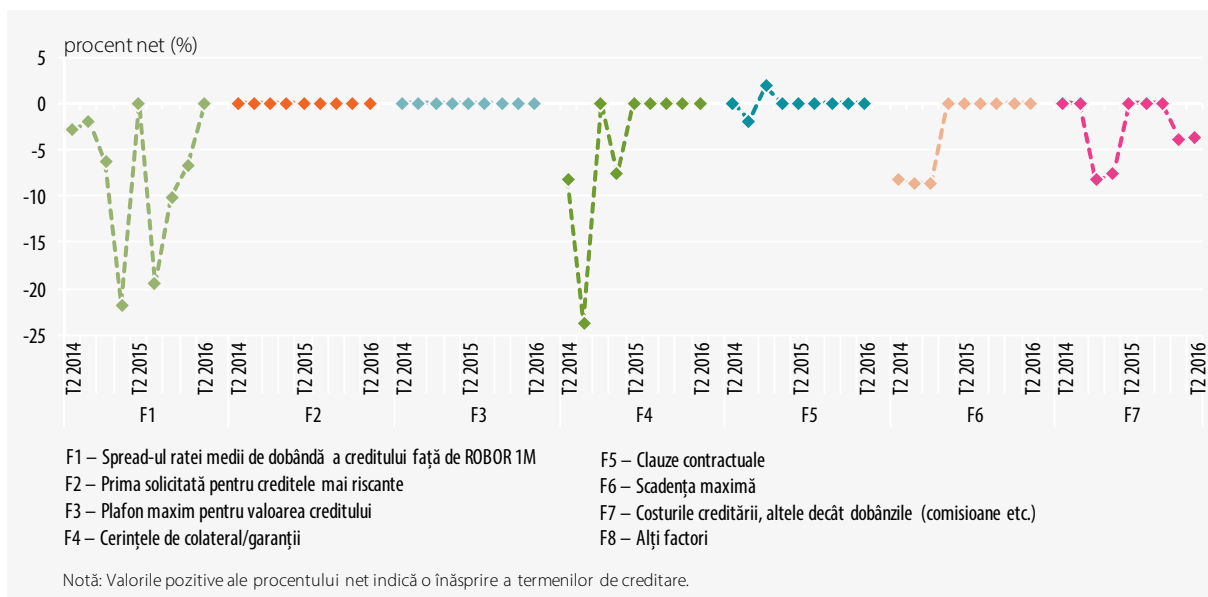
Grafic 1.2. Factorii care au contribuit la modificarea standardelor de creditare



1.2. TERMENII CREDITĂRII

În T2/2016, termenii contractelor de creditare aferente companiilor nefinanciare au fost menținuți în mare măsură neschimbați (Grafic 1.3).

Grafic 1.3. Modificarea termenilor contractelor de creditare

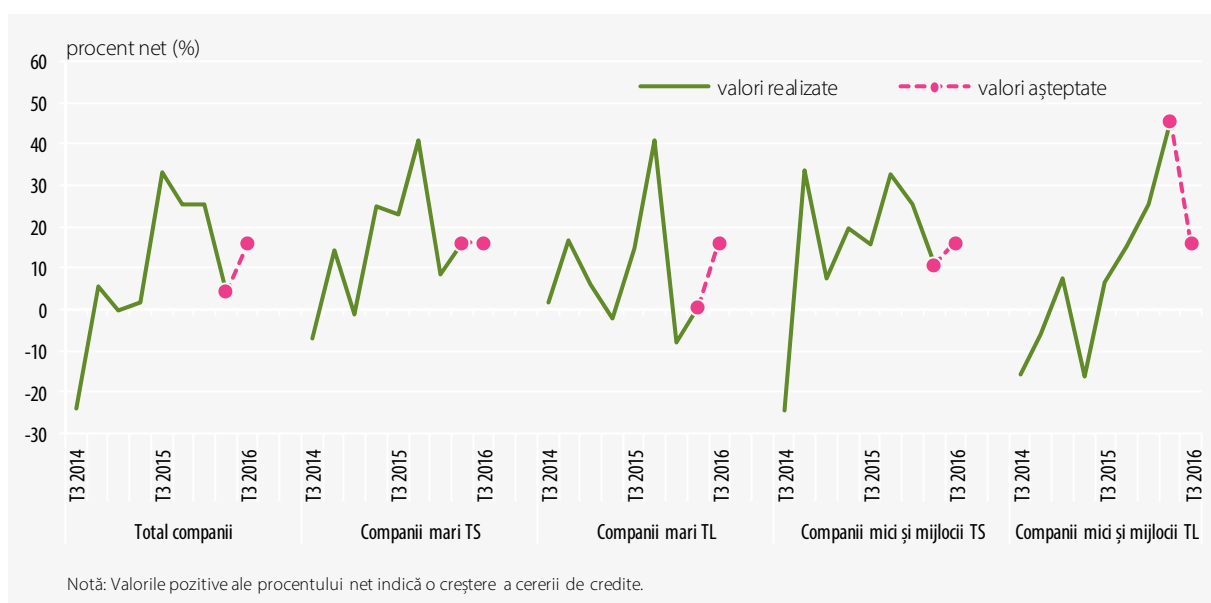


Nivelul mediu al indicatorului LTV (*loan-to-value*) pentru creditele garantate preponderent cu ipoteci aflate în portofoliul băncilor la T2/2016 s-a menținut în jurul valorii de 87 la sută. Situația a fost similară și în cazul creditelor nou-acordate companiilor nefinanciare în T2/2016, nivelul indicatorului LTV fiind în acest caz de circa 81 la sută (față de 82 la sută în intervalul precedent).

1.3. CEREREA DE CREDITE

La nivel agregat, cererea de împrumuturi din partea companiilor nefinanciare s-a menținut relativ constantă în T2/2016, conform opiniilor instituțiilor de credit (Grafic 1.4). În structură, s-a înregistrat o evoluție mixtă. Întreprinderile mici și mijlocii și-au majorat puternic cererea de credite pe termen lung și marginal pe cea de împrumuturi cu exigibilitatea mai mică de un an. La nivelul corporațiilor, cererea de credite pe termen scurt a înregistrat un avans moderat, iar cererea pentru împrumuturile pe termen lung s-a menținut relativ constantă. Pentru perioada următoare (T3/2016), băncile prognozează o creștere moderată a cererii de credite din partea companiilor nefinanciare, indiferent de segment.

Grafic 1.4. Dinamica cererii de credite



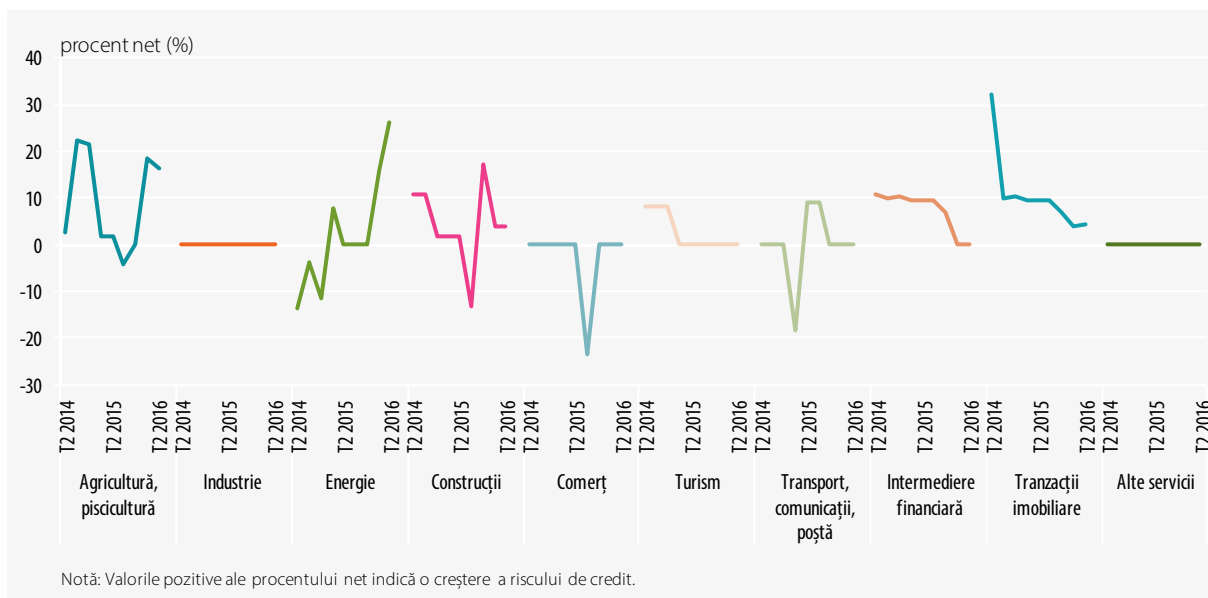
În ultimele trei luni (T2/2016), ponderea împrumuturilor solicitate de către companiile nefinanciare și respinse de către bănci a fost marginal mai redusă față de trimestrul precedent, dar au existat diferențe în structură atât în funcție de dimensiunea firmelor, cât și din punct de vedere al maturității. Astfel, pentru întreprinderile mici și mijlocii, rata de respingere a creditelor a fost marginal mai mică pentru creditele pe termen scurt, respectiv mai mare pentru împrumuturile pe termen lung, în timp ce în cazul companiilor mari, ponderea creditelor solicitate și respinse s-a menținut constantă comparativ cu perioada anterioară, indiferent de maturitate.

1.4. EVOLUȚII ALE RISCULUI DE CREDIT ASOCIAT CREDITĂRII COMPANIILOR NEFINANCIARE

În opinia instituțiilor de credit, riscurile asociate sectoarelor de activitate în care activează companiile nefinanciare se situează la cote similare celor din perioada precedentă în majoritatea ramurilor economice (Grafic 1.5). Excepție fac companiile

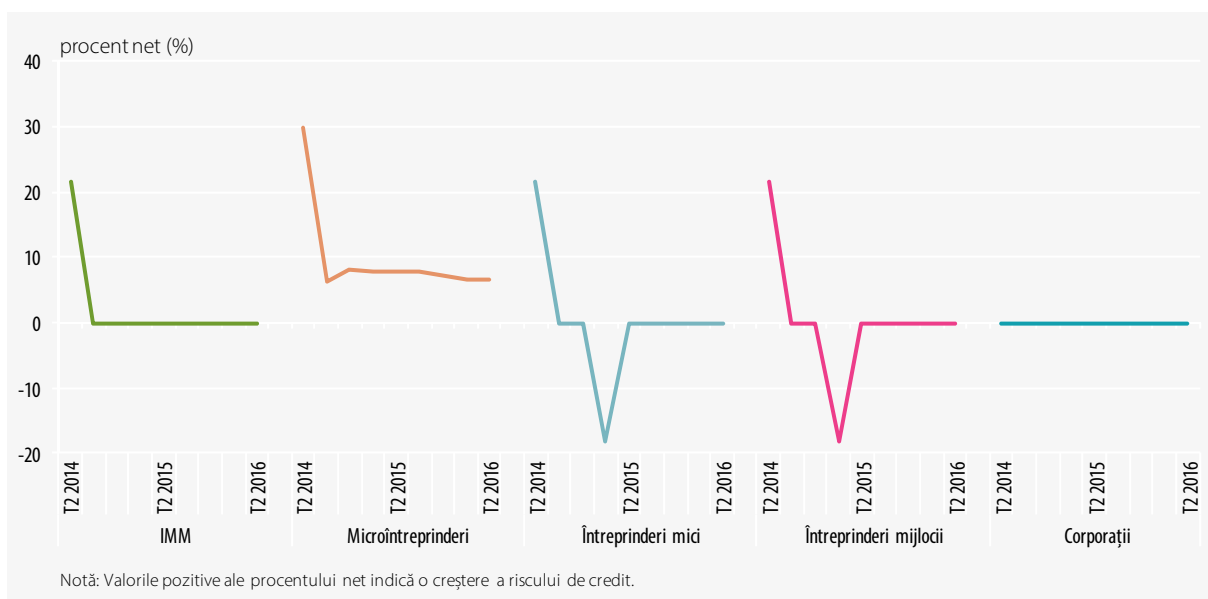
din sectorul energie și cele din agricultură, pentru care băncile percep un risc de credit în creștere cu o intensitate moderată.

Grafic 1.5. Evoluția riscului de credit pe ramuri de activitate



Raportat la dimensiunea companiilor nefinanciare, băncile au apreciat că în T2/2016 riscul de credit a fost în creștere ușoară pentru categoria microîntreprinderilor, într-un ritm similar celui din trimestrul precedent (Grafic 1.6). Pentru celelalte categorii de companii, instituțiile de credit consideră că riscul de credit s-a menținut constant.

Grafic 1.6. Evoluția riscului de credit pe tipuri de companii



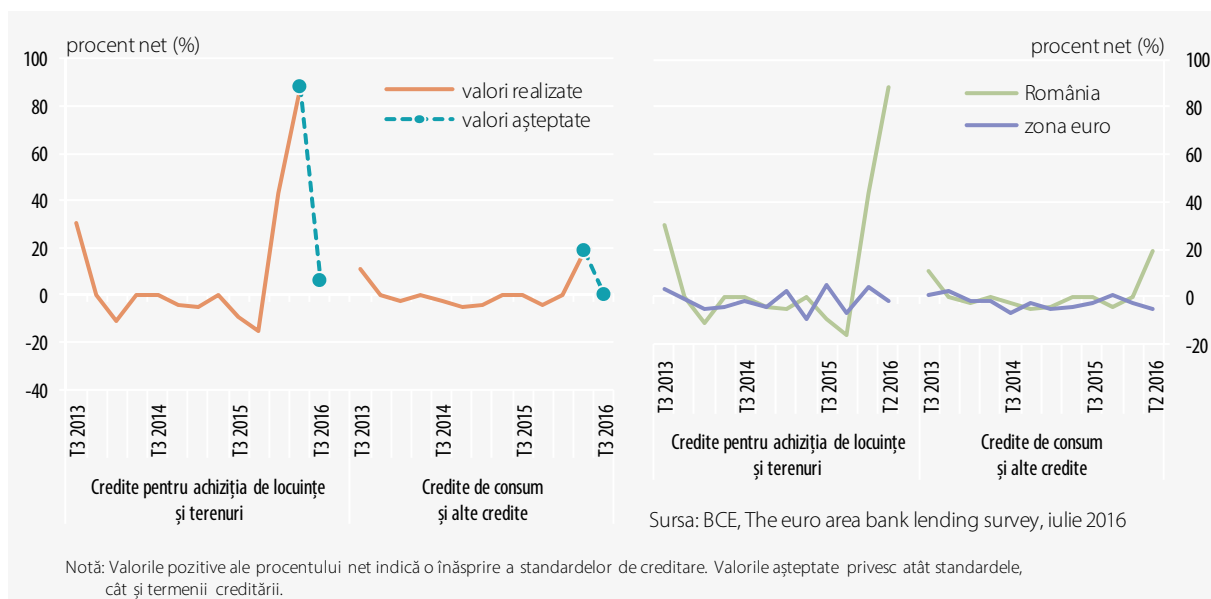
Pierderea în caz de nerambursare (LGD¹) estimată de bănci pentru împrumuturile care au intrat în stare de nerambursare² în T2/2016 s-a menținut la valori similare comparativ cu trimestrul anterior (circa 40 la sută).

2. Creditarea populației

2.1. STANDARDELE DE CREDITARE

Standardele de creditare pentru împrumuturile ipotecare au continuat să se înăsprescă semnificativ în T2/2016 ca urmare adoptării Legii nr. 77/2016 privind darea în plată a unor bunuri imobile în vederea stingerii obligațiilor asumate prin credite. Instituțiile de credit anticipează și în următoarele trei luni o înăsprire a standardelor de creditare pentru acest tip de împrumuturi, dar de amplitudine marginală (Grafic 2.1).

Grafic 2.1. Modificarea standardelor de creditare a populației



În ceea ce privește creditele de consum, în T2/2016 standardele de creditare s-au înăsprit moderat. Pentru T3/2016, se prognozează o menținere constantă a condițiilor de creditare pentru acest tip de împrumuturi.

În zona euro, băncile au relaxat standardele de creditare aferente împrumuturilor ipotecare după ce în trimestrul precedent acestea au fost înăsprite ușor. Totodată, instituțiile de credit din zona euro au continuat relaxarea standardelor de creditare

¹ Informația despre LGD pentru creditele acordate atât companiilor, cât și populației trebuie interpretată cu prudență, având în vedere seria scurtă de date disponibile de către bănci pentru a cuantifica acest indicator.

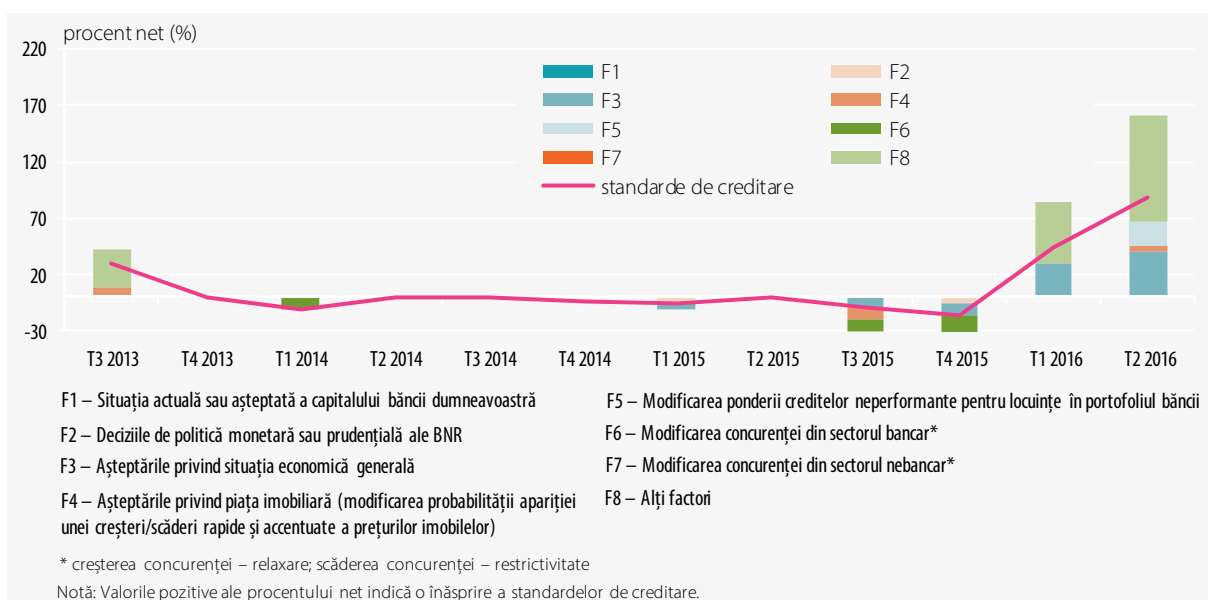
² Starea de nerambursare este definită conform Regulamentului BNR nr. 5/2013.

pentru împrumuturile de consum acordate populației. Pentru următoarele trei luni, se estimează continuarea relaxării standardelor de creditare atât pentru împrumuturile destinate achiziției de locuințe și terenuri, cât și pentru cele aferente consumului.

2.2. ASPECTE SPECIFICE CREDITĂRII IPOTECARE (ACHIZIȚIA DE LOCUINȚE ȘI TERENURI)

În T2/2016, principalii factori care au determinat înăsprirea standardelor de creditare pentru împrumuturile destinate achizițiilor de locuințe și terenuri au vizat factori referitori la modificările legislative (efectele adoptării Legii nr. 77/2016 privind darea în plată a unor bunuri imobile în vederea stingerii obligațiilor asumate prin credite, incluse în categoria alți factori în Grafic 2.2), așteptările privind situația economică generală și cele privind piața imobiliară.

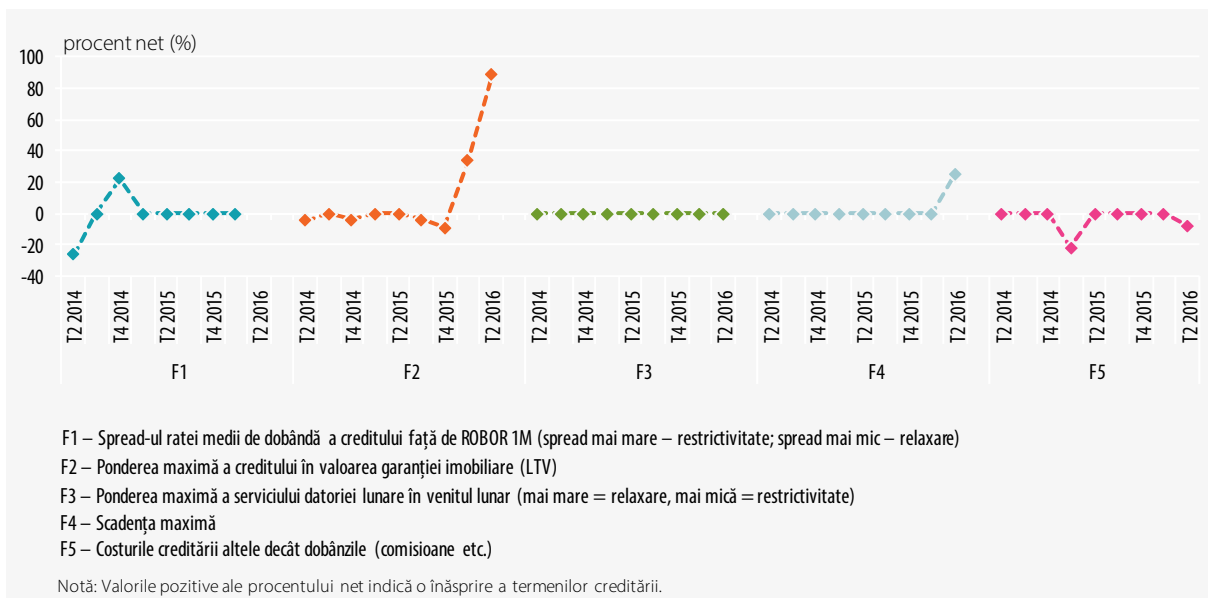
Grafic 2.2. Factorii care au contribuit la modificarea standardelor de creditare



(i) Termenii creditării

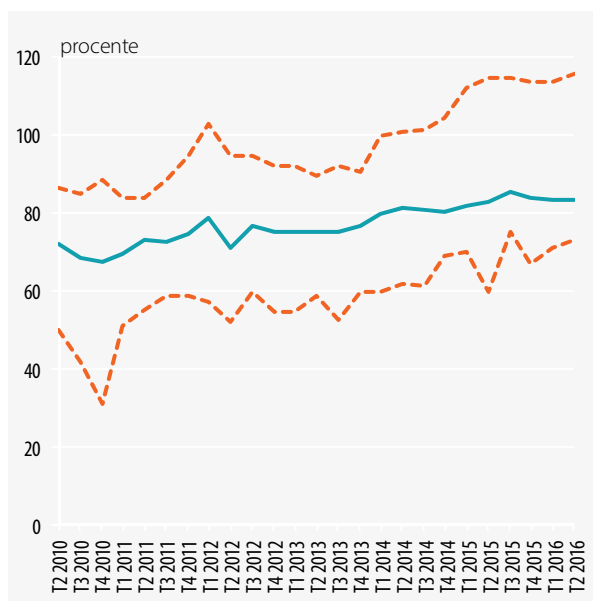
În ceea ce privește termenii împrumuturilor ipotecare, instituțiile de credit au înăsprit cerința privind ponderea maximă a creditului în valoarea garanției ipotecare (LTV), Grafic 2.3. Totodată, anumite bănci au acționat în sensul diminuării scadenței maxime a creditelor. Concomitent, costurile asociate creditării altele decât dobânzile (de exemplu, comisioanele) au fost relaxate marginal. Asupra celorlalți termeni ai creditării ipotecare nu s-au operat modificări notabile în T2/2016.

Grafic 2.3. Termenii creditării ipotecare

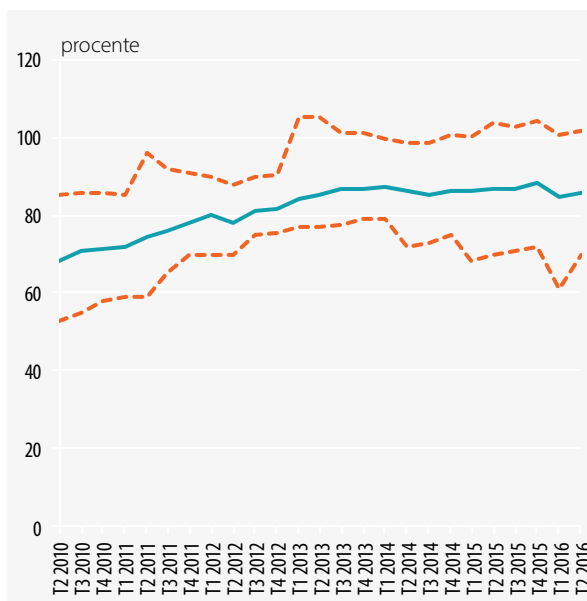


Valoarea medie a LTV (*loan-to-value*) pentru creditele ipotecare nou-acordate în ultimele 3 luni a fost de 83 la sută (Grafic 2.4), iar valoarea medie a LTV pentru stocul total de credite ipotecare a fost de 86 la sută (Grafic 2.5). Față de perioada anterioară (T1/2016) nu s-au înregistrat schimbări semnificative ale indicatorilor.

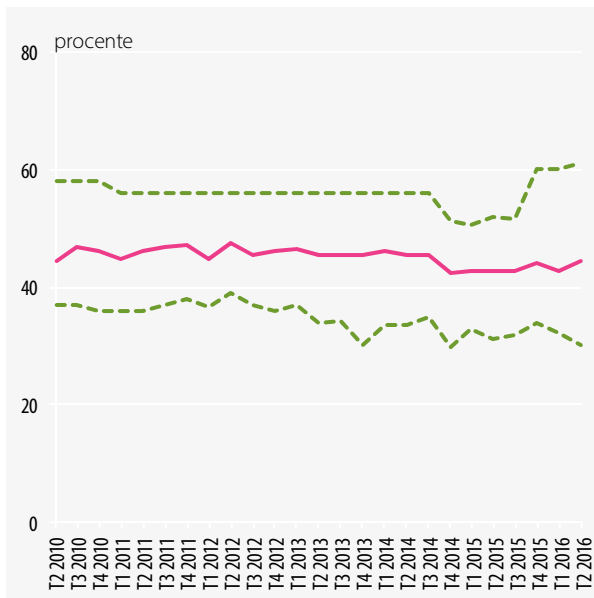
Grafic 2.4. LTV – medie bănci și interval de variație la nivelul sectorului bancar pentru creditele nou-acordate în trimestrul analizat



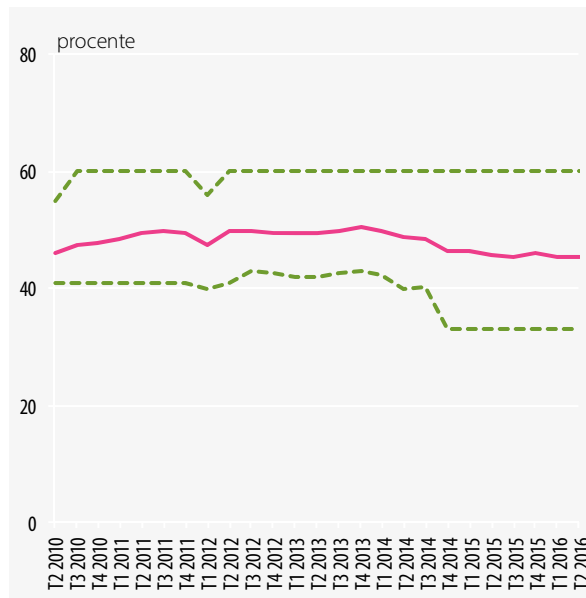
Grafic 2.5. LTV – medie bănci și interval de variație la nivelul sectorului bancar pentru total credite acordate



Grafic 2.6. Grad de îndatorare – medie bănci și interval de variație la nivelul sectorului bancar pentru creditele nou-acordate în trimestrul analizat

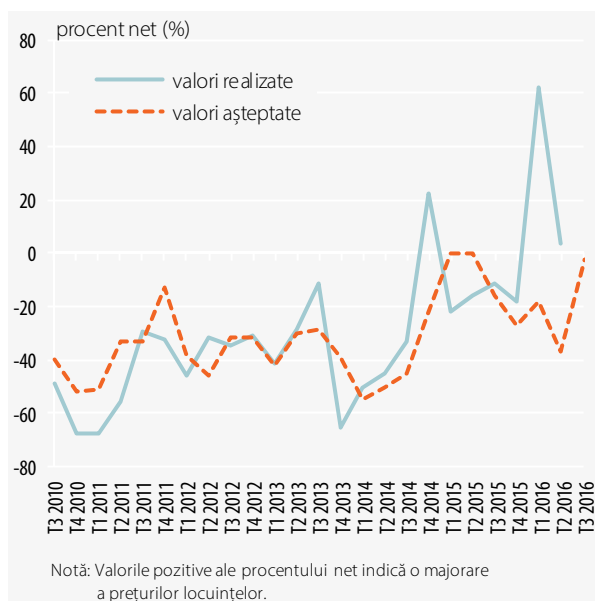


Grafic 2.7. Grad de îndatorare – medie bănci și interval de variație la nivelul sectorului bancar pentru total credite acordate



Gradul mediu de îndatorare pentru creditele nou-acordate a fost de 44 la sută (Grafic 2.6), iar la nivelul portofoliului total de credite ipotecare acesta s-a situat la 45 la sută (Grafic 2.7). Valorile acestor indicatori au rămas la niveluri asemănătoare celor din trimestrul anterior (T1/2016).

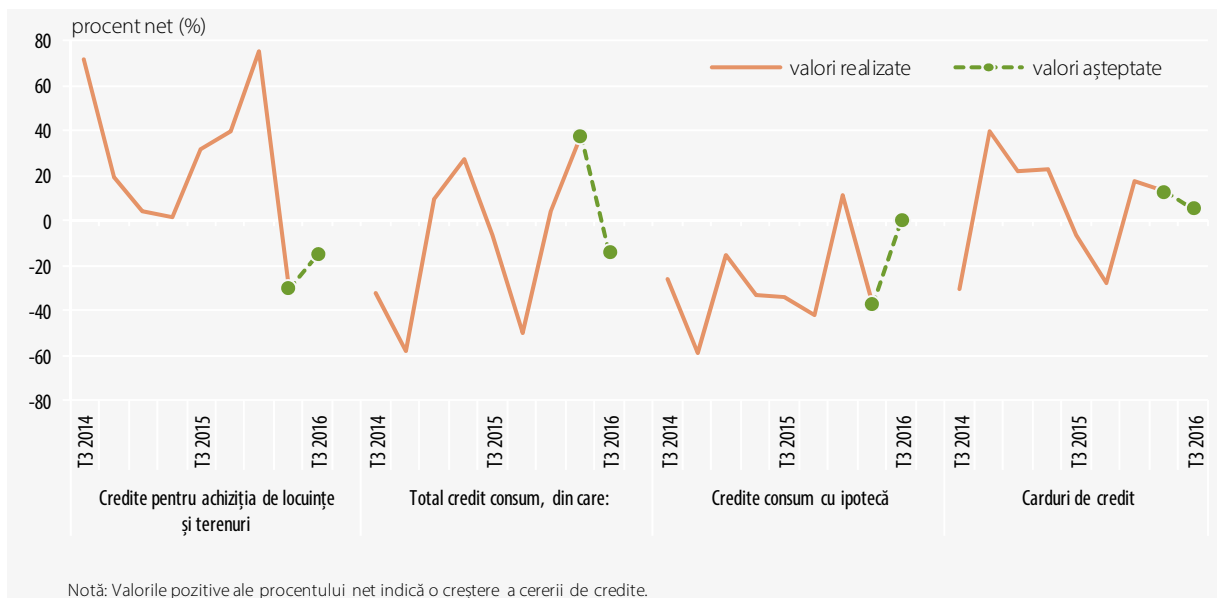
Grafic 2.8. Evoluția prețurilor locuințelor conform aprecierii băncilor



(ii) Evoluția cererii de credite ipotecare și a prețurilor la locuințe

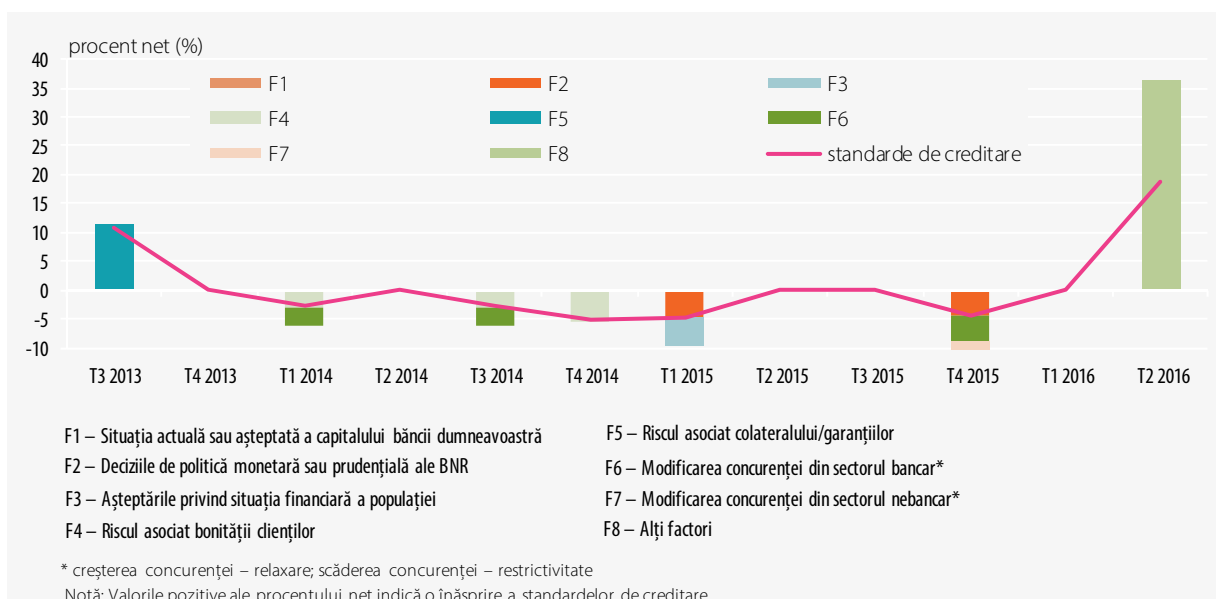
În opinia băncilor autohtone, prețurile imobilelor rezidențiale au rămas relativ constante în T2/2016. O evoluție similară este preconizată și în următoarele trei luni (Grafic 2.8).

Cererea pentru credite ipotecare din partea populației s-a diminuat semnificativ (Grafic 2.9), iar pentru perioada următoare băncile au prognozat continuarea acestei tendințe (T3/2016), dar cu o intensitate mai redusă. De asemenea, în T2/2016 a fost consemnată o majorare importantă a numărului de cereri de credit respinse.

Grafic 2.9. Modificarea cererii de credite

2.3. ASPECTE SPECIFICE CREDITULUI DE CONSUM

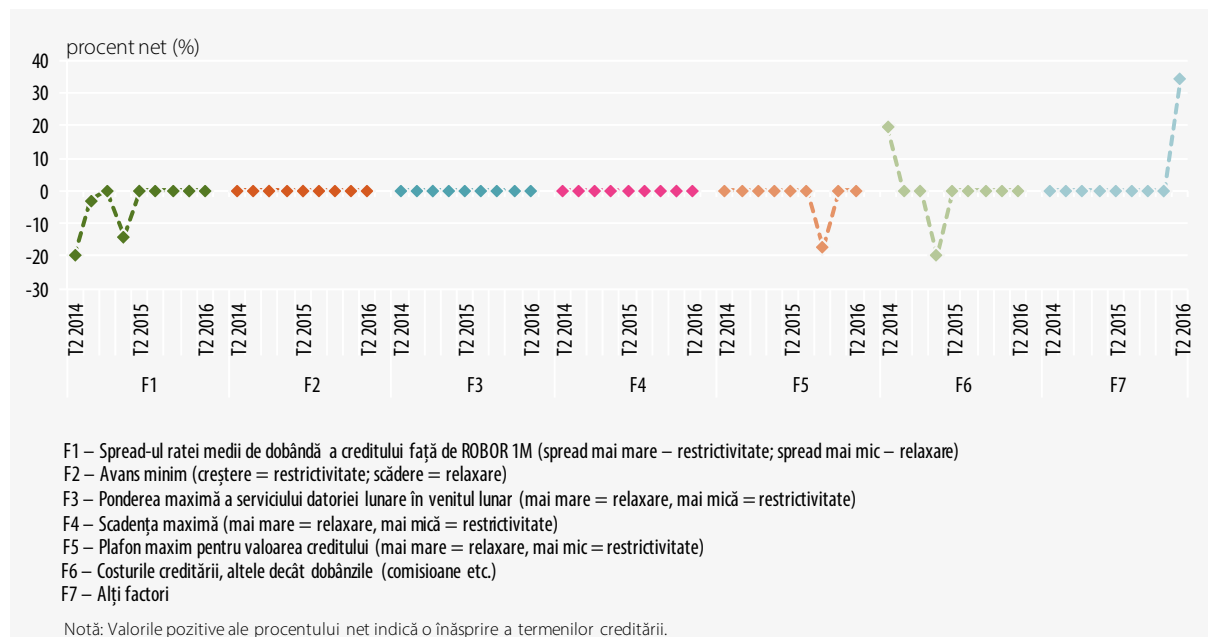
În T2/2016, principalul factor care a contribuit la înăsprirea standardelor la nivelul creditelor de consum a vizat modificările legislative (incluse în categoria alți factori, Grafic 2.10), acesta având o influență importantă pe segmentul împrumuturilor de consum garantate cu ipotecă (Grafic 2.10).

Grafic 2.10. Factorii care au contribuit la modificarea standardelor de creditare

(i) Termenii creditării

În T2/2016 instituțiile de credit au păstrat constanți majoritatea termenilor creditării pentru împrumuturile de consum, principalele modificări vizând alți factori (de exemplu, eliminarea anumitor produse din oferta de creditare), Grafic 2.11.

Grafic 2.11. Termenii creditului de consum



(ii) Evoluția cererii de credit de consum

Cererea pentru creditele de consum a consemnat o dinamică ascendentă importantă în T2/2016, pe fondul majorării cererii de împrumuturi de consum fără ipotecă, dar și celei pentru carduri de credit. Pe de altă parte, cererea pentru credite de consum cu ipotecă s-a diminuat (Grafic 2.9). Totodată, numărul cererilor de credite respinse în T2/2016 a stagnat față de trimestrul precedent.

În următoarele trei luni (T3/2016), băncile preconizează o scădere moderată a cererii de împrumuturi de consum din partea populației.

(iii) Pierderea în caz de nerambursare (LGD³)

În T2/2016, pierderea medie în caz de nerambursare (LGD) pentru creditele ipotecare și pentru împrumuturile de consum garantate cu ipotecă a înregistrat o valoare de circa 40 la sută și respectiv 50 la sută, în timp ce pentru creditele de consum negarantate cu ipotecă și pentru cardurile de credit, LGD a înregistrat valori de circa 79 la sută și respectiv 76 la sută. La nivel agregat, LGD pentru creditele populației intrate în starea de nerambursare⁴ a fost de aproximativ 56 la sută⁵.

³ Informația despre LGD trebuie interpretată cu prudență, având în vedere seria scurtă de date disponibile de către bănci pentru a cuantifica acest indicator.

⁴ Starea de nerambursare este definită conform Regulamentului BNR nr. 5/2013.

⁵ Valorile LGD din T2/2016 sunt mai ridicate față de cele din trimestrul anterior (respectiv 47 la sută la nivel agregat), ca urmare a acțiunilor de intensificare a eforturilor băncilor de curățare a bilanțurilor.

ANEXĂ

Sondajul este efectuat trimestrial de BNR în lunile ianuarie, aprilie, iulie și octombrie. Are la bază un chestionar (publicat în cadrul analizei din mai 2008) care este transmis primelor 10 bănci alese după cota de piață aferentă creditării companiilor și populației. Aceste instituții dețin aproximativ 80 la sută din creditarea acestor sectoare.

Chestionarul este structurat în două secțiuni, urmărind distinct caracteristicile creditului către (A) companii nefinanciare și (B) populație. Întrebările vizează opiniile băncilor privind evoluția:

- standardelor de creditare (normele interne de creditare sau criteriile ce ghidează politica de creditare a instituțiilor de credit);
- termenilor și condițiilor de creditare (obligațiile specifice agreate de creditor și debitor în contractul de credit încheiat, ex. rata dobânzii, colateralul, scadența etc.);
- riscurilor asociate creditării;
- cererii de creditare;
- altor detalii specifice creditării (așteptări privind prețul mediu pe metru pătrat al unei locuințe, ponderea serviciului datoriei în venitul populației, ponderea creditului în valoarea garanției imobiliare etc.).

Răspunsurile la întrebări sunt analizate din perspectiva procentului net.

În cazul întrebărilor care se referă la standardele de creditare, procentul net reprezintă diferența dintre procentul băncilor care au raportat înăsprirea standardelor și procentul băncilor care au raportat relaxarea acestora. Un procent net pozitiv semnalează că o proporție mai mare de bănci au înăsprișt standardele de creditare, în timp ce un procent net negativ presupune că o proporție mai mare de bănci au relaxat standardele de creditare.

În cazul întrebărilor care se referă la cererea de credite, procentul net reprezintă diferența dintre procentul băncilor care au raportat creșterea cererii de credite și procentul băncilor care au raportat scăderea acestora. Un procent net pozitiv semnalează că o proporție mai mare de bănci a raportat creșterea cererii de credite, în timp ce un procent net negativ presupune că o proporție mai mare de bănci a raportat scăderea cererii de credite. Procentul net este calculat ținându-se cont de cota de piață a băncilor respondente. În mod similar sunt tratate răspunsurile și la celelalte întrebări, cu specificația că în notele graficelor sunt explicate valorile pozitive ale procentului net.

Opiniile acoperă evoluțiile din ultimele trei luni, iar așteptările se referă la următoarele trei luni.

